

Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

УДК 798.011.1:378

ТЕОРЕТИЧНІ ЗНАННЯ СТУДЕНТОК ФАКУЛЬТЕТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ РІЗНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Галина Безверхня¹, Вікторія Цибульська²

¹Луцький національний технічний університет, Луцьк, Україна, bezverxnyagv@gmail.com

²Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна, vikaydpy@ukr.net

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-01-64-73>

Анотації

Мета – визначити рівень теоретичних знань студенток факультету початкової освіти різних форм навчання в галузі фізичної культури. **Матеріал. Учасники.** Дослідження проводили в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини на факультеті початкової освіти. У констатувальному експерименті брали участь 60 студенток денного й 60 – заочного відділення II і IV курсів навчання. У формульованому експерименті взяли участь студентки III курсу заочної форми навчання, у контрольній – 25, в експериментальній – 28. Усі досліджувані були жіночої статі. Середній вік студенток II курсу – 18–19 років, IV-го – 21–22 роки. Опитування досліджуваних проводили задля оцінки теоретичних знань із фізичного виховання. Розроблено 62 питання, які стосувались олімпійської тематики, теорії фізичної культури, здорового способу життя й методики використання фізичних вправ і самоконтролю. Студентам надавалося чотири варіанти відповідей, із яких один був правильний. Питання входили не лише в програму фізичного виховання студентів ВНЗ, а й у програму учнів молодших класів із фізичної культури. **Організація дослідження.** Дослідження проводили за кілька етапів: I-й – лютий–травень 2017 р. – проведення констатувального експерименту. Дослідження теоретичних знань студенток II і IV курсів різних форм навчання. Порівняння їхніх результатів, визначення динаміки від II до IV курсу навчання, аналіз і визначення особливостей їхньої професійно-прикладної фізичної підготовки. II етап – вересень–грудень 2017 р. – проведення формульованого педагогічного експерименту для перевірки ефективності організаційно-методичних умов формування мотивації студенток III курсу заочного навчання до самовдосконалення протягом навчального року. **Результати.** У процесі дослідження нами відібрано фактори, які негативно впливають на стан професійно-прикладної фізичної підготовленості студенток заочного відділення факультету початкової освіти, а також розроблено організаційно-методичні умови формування мотивації студенток заочної форми навчання до фізичного виховання й перевірено їх ефективність на практиці. **Висновки.** Проведені дослідження дають підставу рекомендувати розроблені організаційно-методичні умови формування мотивації студентів педагогічних спеціальностей, які навчаються заочно, у практику роботи кафедр фізичного виховання.

Ключові слова: організаційно-методичні умови, мотивація, фізична культура, педагогічні спеціальності, професійно-прикладна фізична підготовка, самовдосконалення.

Галина Безверхня, Вікторія Цибульська. Теоретические знания студенток факультета начального образования различных форм обучения в области физической культуры. **Цель.** определить уровень теоретических знаний студенток факультета начального образования различных форм обучения в области физической культуры. **Материал. Участники.** Исследование проводили в Уманском государственном педагогическом университете имени Павла Тычины на факультете начального образования. В констатирующем этапе эксперимента приняли участие 60 студенток дневного и 60 – заочного отделений III и IV курсов. В формирующем этапе эксперимента принимали участие студентки III курса заочной формы обучения, в контрольной группе – 25 человек, в экспериментальной – 28. Все исследуемые были женского пола. Средний возраст студенток II курса – 18–19 лет, IV-го – 21–22 года. Опрос студентов проводился с целью оценки теоретических знаний по физическому воспитанию. Разработаны 62 вопроса, касающихся олимпийской тематики, теории физической культуры, здорового образа жизни и методики использования физических упражнений и самоконтроля. Студентам

дентам предоставлялось четыре варианта ответов, из которых один был верен. Вопрос входили не только в программу по физическому воспитанию студентов вузов, но и в программу учащихся младших классов по физической культуре. **Организация исследования.** Исследование проводили в несколько этапов: I – февраль–май 2017 г. – проведение констатирующего эксперимента. Исследование теоретических знаний студенток III и IV курсов различных форм обучения. Сравнение их результатов, определение динамики от II к IV-му курсу обучения, анализ и определение особенностей их профессионально-прикладной физической подготовки. II этап – сентябрь–декабрь 2017 г. – проведение формирующего педагогического эксперимента для проверки эффективности организационно-методических условий формирования мотивации студенток III курса заочного обучения к самосовершенствованию в течение учебного года. **Результаты.** В ходе исследования нами отобраны факторы, которые негативно влияют на состояние профессионально-прикладной физической подготовленности студенток заочного отделения факультета начального образования, а также разработаны организационно-методические условия формирования мотивации студенток заочной формы обучения к физическому воспитанию и проверена их эффективность на практике. **Выводы.** Проведенные исследования позволяют рекомендовать разработанные организационно-методические условия формирования мотивации студенток педагогических специальностей, обучающихся заочно, в практику работы кафедр физического воспитания.

Ключевые слова: организационно-методические условия, мотивация, физическая культура, педагогические специальности, профессионально-прикладная физическая подготовка, самосовершенствование.

Bezverkhnia Halyna, Viktoriia Tsybul'ska. Theoretical skills of female students of the Faculty of the Different Primary Education Forms in the field of Physical Culture. *The purpose of the research* is to determine the level of theoretical knowledge of the female students of the Faculty of Primary Education of both full-time and part-time education in the field of Physical Culture. The research was conducted at the Faculty of Primary Education of the Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. 60 female students of the full-time department and 60 female students of the part-time department of the 2nd and the 4th years of study took part at the ascertaining stage experiment. At the formative stage of the experiment, 3rd year female students of part time took part. There were 25 students in the control group and 28 students in the experimental groups. The average age of the female students of 2nd year of study was 18–19 years and of the 4th year of study – 21–22 years. Students' surveys were conducted to assess theoretical knowledge on Physical Education. 62 questions concerned the Olympic topics, Physical Culture Theory, healthy lifestyles, and exercises techniques and self-control. The students were provided with four answers, one of which was correct. The questions were included not only into the Physical Education Program of high school, but also into the Physical Education Program of primary school. **The Organization of the Research.** The study was conducted in several stages. The 1st stage (February-May 2017) – conducting the ascertaining stage of the experiment. It was the research of theoretical skills study of the 2nd-year and the 4th-year of study students of both full-time and part-time education. The comparison of their results, determined the dynamics of the students from the 2nd to the 4th-year of study, analysis and identifying the features of their professional and applied physical training were conducted. The 2nd stage of the experiment (September-December 2017) included the pedagogical experiment conducting for verifying the effectiveness of organizational and methodological conditions for the formation of the students' motivation of 3rd-year of part-time study to self-improvement during the school year. **The Research Results.** During the researching process, the factors that negatively affect the state of professional and applied physical training of the part-time female students of the Faculty of Primary Education have been selected. Also the organizational and methodological conditions for the formation of the part-time female students' motivation to Physical Education have been studied and checked their practice effectiveness. **Conclusions.** The organizational and methodical conditions of the students' motivation of Pedagogical Specialties could be recommended in practical activity of the Department of Physical Education.

Key words: organizational-methodological conditions, motivation, physical training, Pedagogical Specialties, professional and applied physical training, self-improvement.

Вступ. Одним із найважливіших завдань національної освіти є підготовка висококваліфікованих педагогічних кадрів. Учитель виконує важливу соціальну функцію – здійснює духовний, розумовий, фізичний розвиток і виховання особистості. Його праця спрямована не лише на організацію навчально-пізнавального процесу, а й позакласної оздоровчої діяльності учнів, систематичного виконання завдань формування активного громадянина. Тому основні напрями розвитку сучасної вищої школи потребують пошуку ефективних шляхів формування особистої фізичної культури майбутнього вчителя, яка зумовлює прояв моральних і вольових якостей, є важливим засобом поліпшення фізичного, психічного й соціального здоров'я, а також водночас, одним із показників ефективності процесу професійної підготовки, оскільки особиста фізична культура вчителя проектується на учнів і є прикладом для наслідування [1].

Згідно з думкою вчених [1; 6], професійно-прикладні компетентності майбутнього педагога повинні забезпечувати оволодіння практичними вміннями й навичками, що сприяють збереженню та зміцненню власного здоров'я й здоров'я учнів, забезпечувати загальну та професійно-прикладну фізичну підготовку, визначену психофізичну готовність випускника педагогічного ЗВО до професії

вчителя, набуття досвіду творчого використання фізкультурно-спортивної діяльності для досягнення життєвих цілей.

Мотивацію як фактор виконання різного роду діяльності вивчали багато науковців [7; 9; 4; 2; 3]. Зважаючи на те, що діяльність характеризує, передусім, постановку мети, вибір засобів досягнення мети, процес реалізації й кінцевий результат, основним рушійним чинником є мотив, тобто для чого вибудовується весь ланцюг дій людини. Результативність діяльності залежатиме від усвідомленості вибору мети та значущості її досягнення для соціальної й духовної життєдіяльності людини.

Досягнення рівня освіченості в галузі фізичної культури характеризується грамотністю, теоретичною й практично-методичною підготовленістю та впливом її на сформованість потребо-мотиваційної сфери, рухової активності, а також фізичного розвитку й фізичної підготовленості [8; 10; 13].

Таке складне завдання можна виконати, лише організувавши ефективну систему фізичного виховання, посиливши роль професійно-прикладної фізичної підготовки. Для цього в ЗВО викладається навчальна дисципліна «Фізичне виховання», мета якої – сприяння підвищенню рівня неспеціальної фізкультурної освіти [12], суть якої полягає у фізкультурно-спортивній діяльності як організованій, так і самостійній [5]. Професійно-прикладна фізична підготовка є складовою частиною цієї дисципліни, однак на заочній і дистанційній формах навчання вона відсутня, що й зумовлює пошук шляхів формування мотивації студенток до самостійного набуття теоретичних і методичних знань із фізичної культури, практичних умінь та навичок і досягнення фізичної кондиції для успішного виконання професійної діяльності вчителя.

Професійно-прикладна фізична підготовленість учителів початкових класів має теоретичну й практичну складові частини, орієнтовані на професіограму вчителя. Згідно з теоретичним розділом програми з фізичної культури для молодшої школи, учитель має бути підготовленим із питань здорового способу життя, історії виникнення та проведення олімпійських ігор, теоретичних основ фізичної культури, що включають термінологічний апарат та знання фізіології рухової активності, а також методичних питань, пов'язаних із використанням засобів фізичного виховання для самопідготовки й самовдосконалення.

Мета дослідження – визначити рівень теоретичних знань студенток факультету початкової освіти різних форм навчання в галузі фізичної культури.

Матеріали й методи дослідження. Дослідження проводили в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини на факультеті початкової освіти. У констатувальному експерименті брали участь 60 студенток денного і 60 – заочного відділення II і IV курсів, у формульовальному – III-курсниць заочної форми навчання, у контрольній – 25 студенток, в експериментальній групі – 28 осіб. Усі досліджувані були жіночої статі. Середній вік студенток II курсу – 18–19 років, IV-го – 21–22 роки. Від усіх респондентів отримано письмову згоду на участь у нашому дослідженні, яке проводилось за кілька етапів:

– I – лютий–травень 2017 р. – проведення констатувального експерименту; дослідження теоретичних знань студенток II і IV курсів різних форм навчання; порівняння їх результатів, визначення динаміки від II- до IV-го курсу навчання, аналіз і визначення особливостей їхньої професійно-прикладної фізичної підготовки;

– II етап – вересень–грудень 2017 р. – проведення формульовального педагогічного експерименту для перевірки ефективності організаційно-методичних умов формування мотивації студенток III курсу заочного навчання до самовдосконалення протягом навчального року.

Опитування студентів проводили задля оцінки теоретичних знань із фізичного виховання. У процесі дослідження використано методику «Тестування теоретичних знань з дисципліни «Фізичне виховання»». Розроблено 62 питання, які стосувались олімпійської тематики, теорії фізичної культури, здорового способу життя й методики використання фізичних вправ і самоконтролю. Студентам надавалося чотири варіанти відповідей, із яких один був правильний. Питання входили не лише в програму фізичного виховання студентів ВЗО, а й у програму учнів молодших класів із фізичної культури. Теоретичні тести склалися з восьми питань олімпійської тематики, 14 – про здоровий спосіб життя, 26 – із теорії фізичного виховання та 14 – методичного характеру, що стосувалися самостійного використання фізичних вправ і самоконтролю. Для обчислення загальної кількості відповідей ми множили кількість студенток у групі на кількість питань окремого напрямку, що приймалося нами за 100 %. Далі кількість правильних відповідей порівнювалася зі 100 %, що дало можливість розрахувати відсоток успішності з кожного напрямку теоретичних знань.

Оцінку виставляли за кількістю правильних відповідей: низький рівень – 50 % і нижче; середній рівень – 51–60 %; достатній рівень – від 61 % правильних відповідей. Отримані результати оброблялися за допомогою методів математичної статистики.

Результати дослідження. Професійно-прикладна фізична підготовленість учителів початкових класів має теоретичну й практичну складові частини, орієнтовані на професіограму вчителя. Згідно з теоретичним розділом програми з фізичної культури для молодшої школи, учитель має бути підготовленим із питань здорового способу життя, історії виникнення та проведення олімпійських ігор, теоретичних основ фізичної культури, що включають термінологічний апарат і знання фізіології рухової активності, а також методичних питань, пов'язаних із використанням засобів фізичного виховання для самопідготовки та самовдосконалення.

На основі проведеного дослідження рівня якості теоретичних знань ми отримали дані, які подано в табл. 1. У студенток денної форми навчання помітний певний прогрес від II-го до IV курсу, про що свідчить зменшення кількості студенток із низьким рівнем знань із 66,7 до 33,3 % ($p < 0,01$) та збільшення із середнім рівнем із 33,3 до 60 % ($p < 0,01$). Однак достатній рівень на IV курсі мали лише дві студентки.

Таблиця 1

Рівні теоретичних знань студенток із фізичної культури

Рівень знань	Форма навчання							
	денна				заочна			
	II к (n=30)		IV к (n=30)		II к (n=30)		IV к (n=30)	
	n	%	n	%	n	%	n	%
I (низький)	20	66,7	10	33,3	15	50	14	46,6
II (середній)	10	33,3	18	60	14	46,6	16	53,4
III (достатній)	0	0	2	6,7	1	3,3	0	0

На заочній формі навчання динаміка покращення теоретичної підготовленості в галузі фізичної культури не спостережена. Кількість студенток із низьким рівнем знань – у межах 46,6–50 %, із середнім – 47–53 %. Імовірно, це пов'язано з відсутністю обов'язкових занять із фізичного виховання, які є в навчальному плані студентів денної форми навчання.

Для більш детального вивчення рівня знань студенток ми диференціювали питання за тематикою: олімпійська, здоровий спосіб життя, теорія фізичної культури, методичні знання. Такий аналіз дав нам можливість визначити прогалини в знаннях студенток (табл. 2).

Студентки показали найбільш високий рівень знань на олімпійську тематику (66–84 %). Простежуємо динаміку правильних відповідей від II-го до IV курсу стаціонару (67,1 і 84,0 %). Імовірно, це пов'язано з тим, що студентки, які відвідують заняття з фізичного виховання, постійно бачать стенди з олімпійськими плакатами й тематичну інформацію кафедри фізичного виховання. Крім того, на практичних заняттях відбувається обговорення спортивного життя колективу, області та виступів спортсменів на Олімпійських іграх. Студентки заочного відділення таку інформацію отримують самостійно з літературних джерел і засобів масової інформації. Рівень підготовленості студенток IV курсу стаціонару вищий за рівень підготовленості заочниць майже на 14 %.

Менше студентки розуміються на питаннях здорового способу життя. Показники рівня знань у II- та IV-курсниць стаціонару мало відрізняються – 55,2 і 60,0 %, а це свідчить про те, що цьому приділяється мало уваги на заняттях із фізичного виховання. Студентки заочної форми навчання мають приблизно такий самий рівень знань (56,1–55,9 %): вони користуються загальновідомими джерелами, які ще вивчали в загальноосвітній школі, і спеціальними знаннями, необхідними для організації свого способу життя й дітей молодшого шкільного віку, не володіють.

Нами з'ясовано, що студентки мало знають такі питання, що стосуються здорового способу життя: які м'язи відіграють основну роль у підтримці постави? (50 %); як повинні рухатися руки під час проведення самомасажу? (50–53 %); що означає термін «фізична реабілітація» (40–46 %), «фізична рекреація»? (7–46 %); що собою становить особиста гігієна? (26–40 %); яка норма пульсу в здорових молодих людей? (40–50 %); як потрібно починати загартовування водними процедурами? (20–40 %); яка норма ЖЄЛ? (36–50 %); які функції нирок? (30–40 %); питання раціонального харчування? (23–40 %).

Найнижчий рівень знань мають студентки з теоретичних базових питань у галузі фізичного виховання, хоча на стаціонарній формі навчання існує суттєва позитивна динаміка (на II курсі – 31,8 % правильних відповідей, на IV – 46,3 %), однак загальний рівень знань не досягає 50 %. Збільшується

кількість правильних відповідей і на заочному відділенні (із 32 до 41,5 %), але все одно менше, ніж на стаціонарі на 5 %.

До теоретичних питань, які погано знають студентки, належать такі: що таке фізична вправа? (33–36 % правильних відповідей); що таке «спорт»? (13–33 %); ознаки рухового навику? (33–40 %); ознаки рухового вміння? (30–40 %); що позначає термін «фізичне здоров'я»? (20–30 %); що позначає термін «фізична культура»? (43–48 %); що включає поняття «фітнес»? (26–30 %); що позначає термін «онтогенез»? (33–40 %); що таке «гомеостаз» й «адаптація»? (34–40 %); що позначає термін «фізичне вдосконалення»? (20–33 %).

У студентів стаціонару рівень знань із методичних питань вищий, ніж на заочному, на 15 %.

Відзначено явно виражену позитивну динаміку рівня знань від II до IV курсу (49 і 65,5 %), чому сприяють практичні заняття з фізичного виховання, де студентки отримують знання з профілактики травматизму, вивчають основні прийоми самоконтролю за методикою розвитку фізичних якостей сили, швидкості, витривалості, спритності, гнучкості.

Таблиця 2

Кількість правильних відповідей студенток за змістом теоретичних знань із фізичної культури

Напрямок питання	Форма навчання							
	денна				заочна			
	II к (n=30)		IV к (n=30)		II к (n=30)		IV к (n=30)	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Олімпійські	161	67,1	201	84,0	159	66,2	170	70,8
ЗСЖ	232	55,2	251	60,0	236	56,1	235	55,9
Теоретичні	248	31,8	365	46,8	251	32,0	324	41,5
Методичні	206	49,0	275	65,5	213	50,7	212	50,5
Усього	847	50,8	1092	64,1	859	51,25	941	54,7

У студенток заочної форми навчання рівень правильних відповідей не перевищує 30–40 %, хоча саме ці знання покладено в основі самопідготовки та організації процесу фізичного виховання молодших школярів.

Очевидно, студентки відчувають брак теоретичних і методичних знань для самопідготовки й самовдосконалення. Студентки оцінювали відповідь на запитання «Чи хотіли Ви більше дізнатися про свій фізичний стан?» за десятибальною системою. Результати опитування подано в табл. 3. При порівнянні середнього бала відповідей виявлено позитивну динаміку. Навчаючись у ВНЗ, студентки більше хочуть мати інформації (на II курсі стаціонару – 7,3 бала, на IV – 8,2 бала; на II курсі заочного відділення – 7,7 бала, на IV – 8,7 бала). Тестування засвідчує, що на заочній формі навчання така потреба вища, ніж на стаціонарі (різниця 0,4–0,5 бала), що, очевидно, пов'язано з меншим рівнем знань і з необхідністю ліквідувати цю прогалину у зв'язку з розумінням значення цієї інформації для власного рівня освіти.

Таблиця 3

Чи хотіли б студентки дізнатися більше про свій фізичний стан? (від 1 до 10 балів)

Бал	Форма навчання							
	денна				заочна			
	II к (n=30)		IV к (n=30)		II к (n=30)		IV к (n=30)	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1	3	10	1	3,3	1	3,3	0	0
2	0	0	0	0	0	0	0	0
3	0	0	0	0	0	0	0	0
4	2	6,7	0	0	1	3,3	1	3,3
5	2	6,7	1	3,3	5	16,7	1	3,3
6	2	6,7	1	3,3	1	3,3	1	3,3
7	2	6,7	3	10	4	13,3	3	10
8	6	20	7	23,3	4	13,3	4	13,3
9	6	20	3	10	4	13,3	7	23,4
10	7	23,4	13	43,3	10	33,3	13	43,3
Σ	219		246		232		261	
\bar{x}	7,3		8,2		7,7		8,7	
δ	0,1		0,2		0,1		0,1	

Брак знань студенти заочного відділення хочуть компенсувати, вивчаючи методичні матеріали, яких їм не вистачає (табл. 4). Якщо студентки стаціонарної форми навчання оцінили це питання на 6,1–6,2 бала, то заочного відділення – на 1,2–2,6 бала вище. Причому потреба знань із самоконтролю за фізичним станом у студенток IV курсу на 1,4 бала вища, ніж у II-курсниць.

Студентки стаціонару менше відчувають необхідність у методичних матеріалах, оскільки вони мають можливість систематично спілкуватися з викладачами фізичного виховання й, за необхідності, можуть отримувати інформацію від них.

Таблиця 4

**Чи потрібні студенткам методичні матеріали про методи самоконтролю за фізичним станом?
(від 1 до 10 балів)**

Бал	Форма навчання							
	денна				заочна			
	II к (n=30)		IV к (n=30)		II к (n=30)		IV к (n=30)	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1	5	16,7	2	6,7	0	0	0	0
2	2	6,7	1	3,3	2	6,7	0	0
3	0	0	0	0	0	0	0	0
4	0	0	2	6,7	1	3,3	1	3,3
5	8	26,7	6	20	5	16,7	1	3,3
6	0	0	4	13,3	2	6,7	1	3,3
7	3	10	6	20	4	13,3	1	3,3
8	1	3,3	6	20	4	13,3	4	13,3
9	5	16,7	1	3,3	4	13,3	10	33,3
10	6	20	2	6,7	8	26,7	12	40
Σ	183		185		221		264	
\bar{x}	6,1		6,2		7,4		8,8	
δ	0,1		0,1		0,2		0,2	

Оцінюючи свій рівень знань, студенти досить об'єктивно відповіли на питання про те, чи змогли б вони скласти для себе індивідуальну програму фізкультурно-оздоровчих занять (табл. 5). Практично 90 % студентів заочної форми навчання оцінили свої можливості нижче ніж на 4 бали. Деяко вища оцінка в студенток стаціонару (3,8 бала – на II курсі та 4,9 бала – на IV-му). Але в цілому такі показники свідчать про низький рівень теоретичних і методичних знань для реалізації практичної самопідготовки.

Отже, тестування теоретичних знань із фізичного виховання свідчить про недостатній їх рівень у студенток заочної форми навчання, який є нижчим від рівня успішності тих, хто навчається на стаціонарі, на 15 %, хоча ступінь оволодіння необхідними знаннями в галузі професійно-прикладної фізичної підготовки студенток стаціонару неоднаковий. Найкраще студентки вивчили питання олімпійської тематики (80 % правильних відповідей), методику організації занять (65,5 %), питання організації ЗСЖ (60 %).

Таблиця 5

**Чи мають студентки достатній рівень знань, щоб скласти індивідуальну програму ФОЗ?
(від 1 до 10 балів)**

Бал	Форма навчання							
	денна				заочна			
	II к (n=30)		IV к (n=30)		II к (n=30)		IV к (n=30)	
	N	%	n	%	n	%	n	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	10	33,3	3	10	5	16,7	1	3,3
2	2	6,7	2	6,7	7	23,3	2	6,7
3	2	6,7	2	6,7	6	20	17	56,6
4	2	6,7	6	20	5	16,7	8	26,7
5	6	20	8	26,7	3	10	2	6,7
6	4	13,3	2	6,7	1	3,3	0	0

Закінчення таблиці 5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	2	6,7	2	6,7	2	6,7	0	0
8	1	3,3	3	10	0	0	0	0
9	1	3,3	0	0	0	0	0	0
10	0	0	2	6,7	1	3,3	0	0
Σ	113		147		102		98	
\bar{x}	3,8		4,9		3,4		3,3	
δ	0,05		0,06		0,05		0,05	

Найнижчі показники знань з основ теорії фізичного виховання (46,8 %). У питаннях теорії найбільш важливими є основи самоконтролю рівня фізичного стану, підбору фізичних вправ, адекватних своєму фізичному стану й основам (принципам) складання індивідуальних програм фізкультурно-оздоровчих занять. Недостатній рівень знань найбільше відчувають студентки заочного відділення через відсутність у них обов'язкового практичного предмета «Фізичне виховання», що включає професійно-прикладну фізичну підготовку. Для самопідготовки з цього предмета необхідні методичні матеріали, які в ЗВО обмежені, а затребуваність (мотивація) у студентів заочного відділення досить висока.

У процесі дослідження нами відібрано фактори, які негативно впливають на стан професійно-прикладної фізичної підготовленості студенток заочного відділення факультету початкової освіти, зокрема відсутність обов'язкових занять із дисципліни «фізичне виховання»; низький рівень зайнятості фізичними вправами у вільний час; відсутність знань про професіограму вчителя початкових класів; низький рівень теоретичних знань із методики фізичного виховання молодших школярів; низький рівень фізичної підготовленості, що не відповідає вимогам професійної діяльності; відсутність знань про самоконтроль фізичного стану; низький рівень знань про контрольні нормативи фізичної підготовленості молодших школярів; відсутність знань, що дають можливість скласти власну програму індивідуальних фізкультурно-оздоровчих занять; низький рівень мотивації навчання, яка спрямована на отримання диплома, а не на оволодіння професією; нерівномірність діяльності студенток у різні тижні й місяці року; відсутність плану діяльності та видимого кінцевого результату; недоведення справи до завершення; відсутність ініціативи під час виконання завдання.

Це спонукало до розробки організаційно-методичних умов формування мотивації студенток заочної форми навчання до фізичного виховання.

Організаційно-методичні умови формування мотивації студенток заочної форми навчання до професійно-прикладної фізичної підготовки.

На III курсі в V семестрі на настановчій сесії кафедра теорії й методики фізичного виховання дала низку настанов та завдань:

1. Студенти отримали зошити для 1–4-х класів «Разом з фізкультуркіним» (Н. В. Москаленко).

Завдання:

- а) виписати перелік теоретичних знань, якими повинні володіти школярі 1-, 2-, 3-, 4-х класів;
 - б) розподілити ці знання на чотири групи: здоровий спосіб життя, методи самоконтролю, олімпійська освіта, правила безпеки на заняттях;
 - в) скласти перелік рухових умінь, якими повинні оволодіти школярі 1–4 класів;
 - г) скласти перелік і нормативи для контрольних вправ для учнів 1–4-х класів (хлопчиків і дівчаток);
 - г) скласти лист педагогічного контролю показників фізичного розвитку й фізичної підготовленості для школярів молодших класів;
 - д) скласти перелік питань вікторини для учнів 1–4-х класів.
2. Укласти структуру та зміст професійно-прикладної фізичної підготовки вчителя початкових класів за такими розділами:
- теоретична підготовка та практична підготовка (знати; уміти);
 - нормативний рівень розвитку фізичних якостей (сили; швидкості; витривалості; спритності; гнучкості).

3. Студенти отримують методичні матеріали та індивідуальні карти тестування фізичної підготовленості, де записують результати тестування за місяцями: вересень, грудень, квітень.

4. Вибрати форми занять фізичними вправами (організовані або самостійні), на базі одного виду спорту або комплексні. Кількість занять на тиждень 3–4 рази не менше ніж 30 хв. Під час вибору самостійних занять викладачі кафедри теорії і методики фізичного виховання допомагають студенткам скласти індивідуальну програму занять.

5. Перевірка виконання 1- і 2-го завдань відбувається в VI семестрі під час вивчення дисципліни «Фізична культура з методикою викладання».

6. У травні VI семестру студенти оцінюють результати тестування своєї фізичної підготовленості відповідно до нормативів і визначають відповідність чи відхилення від них.

7. У VII семестрі оцінюється теоретична та практична підготовленість студентів за результатами тестування, що враховується в залік із дисципліни «Фізична культура з методикою викладання».

Експеримент проводився зі студентками III курсу заочної форми навчання факультету початкової освіти з вересня по травень 2017 р. В експериментальній групі було 28 осіб, а в контрольній – 25. В обох групах не було обов'язкових занять із фізичного виховання, але обов'язковою була дисципліна «Фізична культура з методикою викладання» в обсязі 90 год, із них аудиторних – 10 год.

Експериментальна група отримувала завдання від кафедри теорії і методики фізичного виховання для самостійної роботи. Формування експериментальної групи здійснювалося на добровільних засадах з урахуванням бажання студенток.

Критеріями ефективності розроблених організаційно-методичних умов формування мотивації студенток до професійно-прикладної фізичної підготовки вчителя початкових класів були такі: залученість до систематичних занять фізичними вправами; мотиви відвідування занять фізичними вправами; мотивація успіху; емпатія; рівень теоретичних знань; рівень фізичного здоров'я; рівень фізичної підготовленості.

Важливою частиною професійно-прикладної фізичної підготовки є теоретичні знання. У ході констатувального експерименту виявлено, що «достатнього» рівня теоретичних знань не мали ні студентки стаціонару, ні заочники. Найбільші проблеми були з відповідями на питання, що стосуються загальних знань теорії фізичного виховання, методичних питань використання фізичних вправ під час самостійних занять.

Рівень теоретичних знань із фізичного виховання студенток денної форми навчання покращується від II-го до IV курсу з 50,8 % правильних відповідей до 64,1 %. У студенток заочної форми навчання він покращується несуттєво (із 51,2 до 54,7 %) і відрізняється від денної форми на 10 %.

Дискусія. Результати проведеного дослідження дали змогу підтвердити та доповнити вже відомі наукові доробки, а також отримати абсолютно нові дані в аспекті проблеми, що вивчалася. Так, у результаті досліджень автори В. В. Приходько, Т. В. Сичова, А. В. Самошкіна, Н. В. Москаленко, указували на те, що більшість студентів має низький рівень теоретико-методичної підготовленості. Підтверджено дані О. А. Томенко, О. Ю. Марченко про низький рівень теоретичних знань студентів у галузі фізичного виховання. Доповнено та розширено дані В. Б. Базильчук, О. Г. Гладошук, Н. І. Турчинової про те, що на формування ціннісних орієнтацій та позитивної мотивації до систематичних занять руховою активністю й спортом у позанавчальний час студенток впливають організаційно-методичні умови навчально-виховного процесу ЗВО, а також доповнено дані О. І. Подлесного, О. Ю. Марченко, В. Є. Білогур, О. О. Біліченко, М. І. Маєвського про особливості мотивації студентів до занять фізичною культурою.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можемо констатувати, що розроблені організаційно-методичні умови активізації самостійної діяльності студентів заочної форми навчання, спрямовані на підвищення їхньої загальної та професійно-прикладної фізичної підготовки, досягли позитивного ефекту; підвищили рівень теоретичних знань у галузі фізичного виховання й рівень рухової активності за допомогою різних форм систематичних занять фізичними вправами.

Висновки. Отже, рівень теоретичних знань із фізичного виховання студенток денної форми навчання покращується від II-го до IV-го курсу з 50,8 % правильних відповідей до 64,1 %. У студенток заочної форми навчання він покращується несуттєво (із 51,2 до 54,7 %) і відрізняється від денної форми на 10 %.

Формувальний експеримент, який проводився зі студентками III курсу заочного відділення, дав змогу виявити ефективність розроблених організаційно-методичних умов формування мотивації до

професійно-прикладної фізичної підготовки. Більше студенток експериментальної групи (до 75 %) почали займатися самостійно фізичними вправами. Проведені дослідження дають підставу рекомендувати розроблені організаційно-методичні умови формування мотивації студентів педагогічних спеціальностей, які навчаються заочно, у практику роботи кафедр фізичного виховання.

Джерела та література

1. Богачёва Е. В. Структура подготовки будущего учителя-предметника к физкультурно-оздоровительной деятельности в школе. *Научно-теоретический журнал «Учёные записки»*. 2011. №11 (81). С. 32–33.
2. Бондарчук Н., Чернов В. Застосування психолого-мотиваційного критерію при реалізації диференційованого підходу до фізичного виховання студентів. *Спортивний вісник Придністров'я*. 2014. №1. С.17–23.
3. Вінярська Т., Ковтун А. Мотивація студентів ВНЗ до спеціально організованої рухової активності з урахуванням їх психофізіологічного стану. *Спортивний вісник Придністров'я*. 2014. №1. С. 28–33.
4. Гончар Г. И. Организационно-методические условия формирования мотивации студентов к профессиональной деятельности учителя физической культуры. *Спортивный вестник Приднестров'я*. 2013. № 1. С. 20–28.
5. Горелов А. А., Горелов С.А., Сокорев В.В. Проблемы и перспективы современного физкультурного образования. *Ученые записки университета им. П. Ф. Лесгафта*. 2008. № 5. С. 40–44.
6. Каплінський В. В., Асаулук І.О. Основи виховної діяльності вчителя фізичної культури: навч. посіб. Вінниця: ПП «ТД Едельвейс і К», 2014. 294 с.
7. Круцевич Т., Томенко О. Неспеціальна фізкультурна освіта учнівської молоді: концептуальні підходи до розгляду. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2009. № 3. С. 48–51.
8. Лукина Л. Б. Педагогическая модель самообразования и самосовершенствования студентов в области физической культуры: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Майкоп, 2007. 25 с.
9. Марченко О. Ю. Формування ціннісних категорій особистої фізичної культури у студентської молоді: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02. Дніпропетровськ, 2010. 20 с.
10. Наукові методи дослідження у фізичному вихованні: навч. посіб. для студентів / Ніна Автономівна Деделюк. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. 184 с.
11. Плачинда Т. С. Педагогічні умови стимулювання активності студентів вищих педагогічних навчальних закладів до фізкультурної діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Кіровоград, 2008. С. 3.
12. Томенко О. А. Теоретико-методологічні основи неспеціальної фізкультурної освіти учнівської молоді: автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02. Київ, 2012. 38 с.
13. Kirk David. Physical Culture, Physical Education and Relational Analysis. *Sport, Education and Society*. 1999. Vol. 4(1). P. 63–73. URL: <https://doi.org/10.1080/1357332990040105>

References

1. Bogachjova, E. V. (2011). Struktura podgotovki budushhego uchitelja-predmetnika k fizkul'turno-ozdorovitel'noj dejatel'nosti v shkole. *Nauchno-teoreticheskij zhurnal «Uchjonye zapiski» – Scientific and theoretical journal «Scientific notes»*, 11, 32–33 [in Russian].
2. Bondarchuk, N., Chernov, V. (2014). Zastosuvannia psykhologo-motyvatyivnoho kryteriiu pry realizatsii dyferentsiiovanoho pidkhodu do fizychnoho vykhovannia studentiv. *Sportyvnyi visnyk Prydnistrovia – Dnipro Sports Bulletin*, 1, 17–23 [in Ukrainian].
3. Viniarska, T., Kovtun A. (2014). Motyvatsiia studentiv VNZ do spetsialno orhanizovanoi rukhovoї aktyvnosti z urakhuvanniam yikh psykhofiziologichnoho stanu. *Sportyvnyi visnyk Prydnistrov'ia – Dnipro Sports Bulletin*, 1, 28–33 [in Ukrainian].
4. Gonchar, G. I. (2013). Organizacionno-metodicheskie uslovija formirovanija motivacii studentov k professsional'noj dejatel'nosti uchitelja fizicheskoi kul'tury. *Sportivnij visnik Pridniprov'ja – Sports Newsletter of Dnieper*, 1, 20–28 [in Ukrainian].
5. Gorelov, A. A., Gorelov, S. A., Sokorev, V. V. (2008). Problemy i perspektivy sovremennogo fizkul'turnogo obrazovanija. *Uchenye zapiski universiteta im. P. F. Lesgafta – Scientific notes of the University. P. F. Lesgaft*, 5, 40–44 [in Russian].
6. Kaplinskyi, V. V., Asauliuk, I. O. (2014). Osnovy vykhovnoi diialnosti vchytelia fizychnoi kultury. Vinnytsia: PP «TD Edelweis i K» [in Ukrainian].
7. Krutsevych, T., Tomenko, O. (2009). Nespetsialna fizkulturna osvita uchnivskoi molodi: kontseptualni pidkhody do rozghliadu. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu – Theory and methodology of physical education and sports*, 3, 48–51 [in Ukrainian].
8. Lukina, L. B. (2007). Pedagogicheskaja model samoobrazovanija i samovershenstvovanija studentov v oblasti fizicheskoi kul'tury. *Extendend abstract of candidate's thesis*. Majkop [in Russian].
9. Marchenko, O. Yu. (2010). Formuvannia tsinnisnykh katehorii osobystoi fizychnoi kultury u studentskoi molodi. *Extendend abstract of candidate's thesis*. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
10. Dedeljuk, N. A. (2010). *Naukovi metody doslidzennja u fizychnomu vyxovanni*. Luc'k. Volyn. nac. un-t im. Lesi Ukrainky [in Ukrainian].

11. Plachynda, T. S. (2008). Pedagogichni umovy stymuliuvannya aktyvnosti studentiv vyshchych pedagogichnykh navchalnykh zakladiv do fizkulturnoi diialnosti. *Extendend abstract of candidate's thesis*. Kirovohrad [in Ukrainian].
12. Tomenko, O. A. (2012). Teoretyko-metodolohichni osnovy nespetsialnoi fizkulturnoi osvity uchnivskoi molodi. *Extendend abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
13. Kirk, David. (1999). Physical Culture, Physical Education and Relational Analysis. *Sport, Education and Society*, Vol. 4(1), 63–73. <https://doi.org/10.1080/1357332990040105>

Стаття надійшла до редакції 10.02.2020 р.